

Solidaritetsarbetet hör samman

Latinamerikakommittén i Luleå har sedan 1973 på olika sätt informerat om länderna i Latinamerika. Citat från vår plattform: ”Det ständiga, starka inflytandet från utländska stormakter – de senaste hundra åren från USA – har varit och är ett hinder för utvecklingen av välstånd och verklig demokrati i Latinamerikas länder. Därför

menar vi att solidaritetsarbetet hör samman med att bekämpa imperialismen. Vi tror inte att de fria marknadskrafterna förmår åstadkomma en rättvis resurs- och maktfördelning, vare sig nationellt eller internationellt. Därför stöder vi de latinamerikanska folkrörelser som verkar för socialism.”

Vi ordnar utställningar, filmvisningar, seminarier och internationella caféer, Café International. Många lulebor har fått ta del av vår verksamhet. Vi har också en egen Loppis, nyligen flyttad till fina, stora lokaler i närheten av kommunens återvinningsmarknad, där vi genom praktisk solidaritet samlar in pengar till projekt i Latinamerika. Under årens lopp har också medlemmar i kommittén gjort resor till länder på kontinenten, senast var vi sex personer som besökte El Salvador och Nicaragua.

Många norrbottningar och lulebor deltog i återuppbyggnaden av Nicaragua. Det var geologer från SGAB och andra gruvsakknunga som deltog i restaurering och nyprospektering av gruvor och malmfyndigheter. Både ungdomar och pensionärer åkte som brigadarbetare och planterade skog, plockade kaffe eller deltog i skolbyggen etc.

Vänort med Puerto Cabezas

År 1984 fick vi genom en uppvaktningskommunalrådet Sven Köhler (s) löfte att Luleå kommun skulle etablera ett vänortsförhållande mellan Luleå och Puerto Cabezas (Bilwi) på Nicaraguas norra Atlantkust. Besöket av Nicaraguas ambassadör Jorge Jenkins och AMLAE-ordförande Gladys Baez bidrog även till att vänorten kom till stånd. Redan 1988 besöktes Puerto Cabezas av en delegation av Latinamerikakommitténs medlemmar tillsammans med Luleås vice borgmästare.

Puerto Cabezas har många likheter med Luleå. Bägge är hamnstäder. Det finns minoritetsbefolkningar: miskitoindianer i Puerto Cabezas och samer i Norrbotten. Det finns gruvor och skog i regionen, dessutom är de styvmoderligt behandlade av centralmakten i respektive huvudstad.

Solidaritetsarbete

Mycket av Latinamerikakommitténs solidaritetsarbete med Nicaragua blev därför riktat till Puerto Cabezas. Vi har skickat 31 stycken 30-kubikmeters containrar med massor av sjukvårdsmaterial, rullstolar, sjukhussängar och tonvis med sjukhuskläder. Vi har skickat tusentals skolbänkar, 2 stycken nya 6-meters sjukvårdstransportbåtar med 55 hk båtmotorer. Vidare över 4 000 kvadratmeter takplåt, symaskiner, tramporglar – listan är lång på material som vi har skickat. Dessutom har vi varit med och finansierat flera olika projekt, till exempel restaureringen av kulturhuset i staden och en skolmatsal i Siuna, bandspelare med mera till radiostationen *Radio Caribe* samt valbidrag till FSLN.

I Puerto Cabezas finns en lokalavdelning av de synskadades förening i Nicaragua, Maricela Toledo. Genom samarbete med den lokala föreningen för synskadade i Luleå har Latinamerikakommittén bidragit till att de blinda och synskadade i Puerto Cabezas har fått hjälpmedel av olika slag, band annat till den skola som finns där. Det senaste bidraget till skolan ska hjälpa dem att bygga en mur runt skolan för att slippa intrång av objudna gäster. Även svenska Sida och Puerto Cabezas kommun bidrar till murbygget.

Till Puerto Cabezas!

När vi i januari 2004 åkte till Nicaragua var det självklart att vi ville besöka Puerto Cabezas, både för att se vad som hänt sen sist och lära känna staden för första gången.

I ett litet flygplan flög vi i tidig morgontimme från Managua österut över berg och sumpmark i ett par timmar. Terrängen är verkligen oländig och flyg är det absolut enklaste sättet att transportera sig från väster till öster. Inte det billigaste dock.

Vi blev väl mottagna av självaste borgmä-



Latinamerikakommittén och de synskadades förening i Luleå bidrar med hjälpmedel till blinda och synskadade. Här på besök hos blindskolan i Puerto Cabezas.

med kampen mot imperialismen



Den planbottnade stora motorbåten klöv vågorna, men guppade rejält upp och ner, varvid vi översköldes av det salta vattnet. Kaptenen stod vant i aktern och verkade helt oberörd.

turen, som under hela vår vistelse där ställde upp på olika sätt, alltifrån studiebesök på kommunhuset till båttransport upp efter Atlantkusten.

En av medlemmarna i Latinamerikakommittén kommer från Puerto Cabezas kommun, från en av de miskitobyar som finns utefter kusten, Sandy Bay. Den ville vi naturligtvis besöka. Det vanligaste sättet att transportera människor och gods längs kusten är med båt, och båt åkte vi. Båt och flytvästar ordnade borgmästaren!

Contras anföll

I Atlanten på vägen norrut mot Sandy Bay såg vi många räkrälare och andra båtar. Under kriget körde contras ner från Honduras i mycket snabba båtar. Från dessa båtar utsatte de civilbefolkningen i Puerto Cabezas för svåra raketanfall. De bombade och åkte sedan snabbt tillbaka till Honduras igen. Reaganregimen försvarade anfällen mot Puerto Cabezas genom att påstå att den gamla träbryggan som användes av räkrälarna vid angröpning av hamnen i själva verket var en speciell kubansk militäranläggning! Vilka lögner!

Vår båtresa tog två timmar och det var timmar som kändes! Vi kom iväg lite för sent på morgonen med påföljd att det hann börja blåsa. Den planbottnade stora motorbåten klöv vågorna, men guppade rejält upp och ner, varvid vi

översköldes av det salta vattnet. Kaptenen stod vant i aktern och verkade helt oberörd. Under resan hann vi i alla fall beundra naturen med mangroveträd, pelikaner och andra vattenfåglar.

Framme i Sandy Bay

Sandy Bay och andra miskitobyar ligger vid fina lugna laguner som mynnar ut i havet via små vattendrag beväxna med frodiga mangroveträd och palmer. Även här består den vanliga trafiken av båtar – såväl stora motorbåtar som kanoter och små segelbåtar. Vi kom fram mitt på dagen, så folk var ute och sysselsatta med det mesta. Många män fiskade. Kvinnorna tvättade kläder i kanalerna och hängde på tork i de väldiga mangroverötterna som reste sig ur vattnet. Barnen sprang omkring och lekte.

Vi gick iland i en by i Sandy Bay-området som heter Lidaukra. Här träffade vi den folkvalde domaren Jorge Webster Juez i hans hem. Han visade oss stor gästvänlighet och hade mycket att berätta för oss. Denna by består av 2 000 invånare. Huvudnäringen är fiske, i synnerhet dyker man efter hummer. Runt omkring betade kor och grisar, och höns spatserade omkring. Allt var mycket fredligt och vackert. Husen står på träpelare, en konstruktion som skyddar mot översvämningar i detta lågländ omringat av vatten.

Byskolan undervisar barn upp till sjätte klass. Fastän barn undervisas på modersmålet miskito får de också lära sig spanska och engelska. När man börjar sjua går man i en annan skola i en grannby. Den skolan undervisar barn som går i sjunde till nionde klass.

Alla byar i området har brunnar och alla hus har elektricitet. Internationell telefonservice finns också tillgänglig för alla. Till skillnad från många andra landsbygdsområden runt om i världen (inte minst i Sverige) finns det inga problem i Sandy Bay-området med att unga människor flyttar därifrån. Tvärtom trivs de allra flesta unga människor i Sandy Bay och stannar kvar, även efter att de har avslutat sin skolgång. En del flyttar för att kunna studera på universitet men de allra flesta stannar i området. Det innebär att befolkningen ökar här! Nya hus byggs och byarna växer.

Ökad autonomi

Domaren förklarade att den nya lag som FSLN (hans eget parti) och miskitopartiet Yatama stödde betyder mycket när det gäller utökade rättigheter för ursprungsbefolkningen på Nicaraguas Atlantkust. Autonomilagen berör främst markrättigheter. Den innebär utökad kontroll för ursprungsbefolkningsgrupper över skog, mineraler och fiske.

Domaren förklarade också sin egen roll för

oss. Lokalbefolkningen väljer sin domare. Han eller hon sitter på sin post i ett år. Denna domare löser lokala tvister. Domarens beslut kan överklagas till en högre instans eftersom domaren själv inte är en auktoriserad jurist. Rättsväsendet i området fungerar tillfredsställande. Domaren är också byaområdets representant i ett regionråd. Rådet för Puerto Cabezas-området (norra Atlantkusten) består av 45 representanter. Puerto Cabezas borgmästare sitter också med i rådet.

Radiostationen Radio Caribe

Vi gjorde ett besök på radiostationen FM 100,9 i Puerto Cabezas. Den heter *Radio Caribe* och har elva-tolv anställda. Den har alltid program på tre språk – miskito, spanska och engelska – och är den enda stationen som sänder på miskito. Den täcker hela regionen från Rio Coco och söderut och är den populäraste radiostationen, enligt egen uppgift. Det är en partipolitiskt obunden station som sänder musik, nyheter, utbildningsprogram och speciella ungdomsprogram. Även kyrkor har tillträde till stationen.

Vi besökte också *Movimiento de mujeres Nidia White*. Det är en partipolitiskt obunden kvinnoorganisation som täcker hela Atlantkusten. Där pratade vi med Adelaida Paiz Taylor. Denna förening grundades 1980 då contraskriget pågick i Nicaragua för fullt. Puerto Cabezas, som ligger relativt nära gränsen till Honduras där contras hade sina av USA finansierade och organiserade baser, var då ett hårt drabbat område. Kvinnoorganisationen bildades som ett sätt att förena familjer som bodde på Atlantkusten. Alta Hooker var den första regionala ordföranden. Organisationen fick sitt namn efter en martyr från Rio Coco,



Adelaida Paiz Taylor från organisationen *Movimiento de mujeres Nidia White* säger att hiv/aids är ett problem i området.



Radio Caribe sänder på tre språk, miskito, engelska och spanska, och är den enda stationen som sänder på miskito.

Nidia White. Nidia White arbetade för kvinnors rättigheter, men hon dödades under kriget.

Många kvinnor är med

Kvinnoföreningen ordnar kurser mot våld inom familjen, mot sexuellt våld, om kvinnors rättigheter, om olika sätt att förhöja kvinnors självförtroende med mera. I Puerto Cabezas har man även kontakt med fem byar ute på landsbygden. Organisationen har 300 medlemmar i Puerto Cabezas i alla åldrar, från ungdomar till gamla kvinnor. Varje vecka deltar upp emot 40 kvinnor i olika aktiviteter som organisationen ordnar. Kvinnoorganisationen finns även i Rosita och i Bonanza. Dessa tre samarbetar på regional nivå.

Föreningen har tre anställda: en koordinator, en som är ansvarig för kvinnojouren, dit man kan ringa då det förekommer våld i hemmet, och en som organiserar studier. Organisationen får finansiering av Oxfam (de pengarna går mest till de tre anställdas löner), från medlemsavgifter och av kommunen.

Adelaida Paiz Taylor nämner att hiv/aids är ett problem i området. Hon tar ofta upp aids-problematiken då hon planerar studier och kurser. Även Sida har arbetat med aids-frågan i området. På Bilwi-kliniken kan man testa sig gratis för hiv. Där får man också gratis rådgivning. Dessutom finns där gratis kondomer och andra preventivmedel. Adelaida Paiz Taylor berättar att i Nicaragua finns det inte något starkt motstånd från kyrkan till preventivmedel. Därför finns det gott om grupper och program som har som syfte att undervisa i säker sex, preven-

tivmedel, sexualupplysning och dylikt. Det finns ett program sedan fem år tillbaka som upplyser befolkningen om hiv/aids. Deltagare i detta program kommer från samhällets alla skikt. Även många präster är med.

Kvinnornas deltagande i politiken

De flesta medlemmar i organisationen är hemmafruar. Många kvinnor vill jobba, men det är svårt. De flesta medlemmar har cirka tre barn och många är ensamstående. Sociala problem ligger bakom många fall av ensamstående mammor. År 2001 uppvaktade kvinnorna från organisationen borgmästaren i Puerto Cabezas och ställde krav på utökade möjligheter till kvinnligt deltagande i lokalpolitiken. De skrev en överenskommelse med borgmästaren då. Just nu arbetar de med att ge kvinnor flera möjligheter till politiskt deltagande. Kvinnorna vill ju delta, men männen vill inte lämna ifrån sig makten. Det finns 5 kvinnor och 40 män i landstinget. För tio år sedan fanns det bara 45 män.

När det gäller unga människor är ett problem att många unga flickor blir gravida vid cirka 15 års ålder. Positivt är så att många ungdomar numera väljer att stanna i Puerto Cabezas. Förut flyttade många till Managua för att studera. Sedan fem år finns det dock två universitet på Atlantkusten. Ett av dessa finns i Puerto Cabezas. Många av dagens ungdomar stannar där och pluggar och hittar även arbete. Andra är dock tvungna att söka arbete i Managua efter avslutade studier. Många unga kvinnor läser på universitet.

Anna-Greta Wallmark
Latinamerikakommittén i Luleå

